

vogels, die de vaak wat doodse bouwwerken zo verlevendigen, zal laten broeden, wat tot nu toe ook steeds gebeurd is.

In tegenstelling hiermee staan de veel talrijker berichten over de welgezindheid van de mensen tegenover de zwaluwen, die soms gezien worden als gelukbrengers en die in veel gevallen geholpen worden, o.a. door afstoten van de nesten in de herfst (als de vogels al weg zijn), om te voorkomen dat nesten blijven hangen en dan volgend jaar weer worden gebruikt; zulke oude nesten zouden eerder afvallen. Ook weten we van een landbouwer met een zeer grote kolonie aan zijn boerderij, die voor de zwaluwen zelfs klei neerlegt.

Meer dan het jaar tevoren, hoorden we van nesten die gebruikt werden door huis-mussen. Het gaat maar om een zeer klein percentage van de nesten, maar het verschijnsel moet wel onder de aandacht blijven, omdat het misschien wel eens belangrijker vormen zou kunnen aannemen.

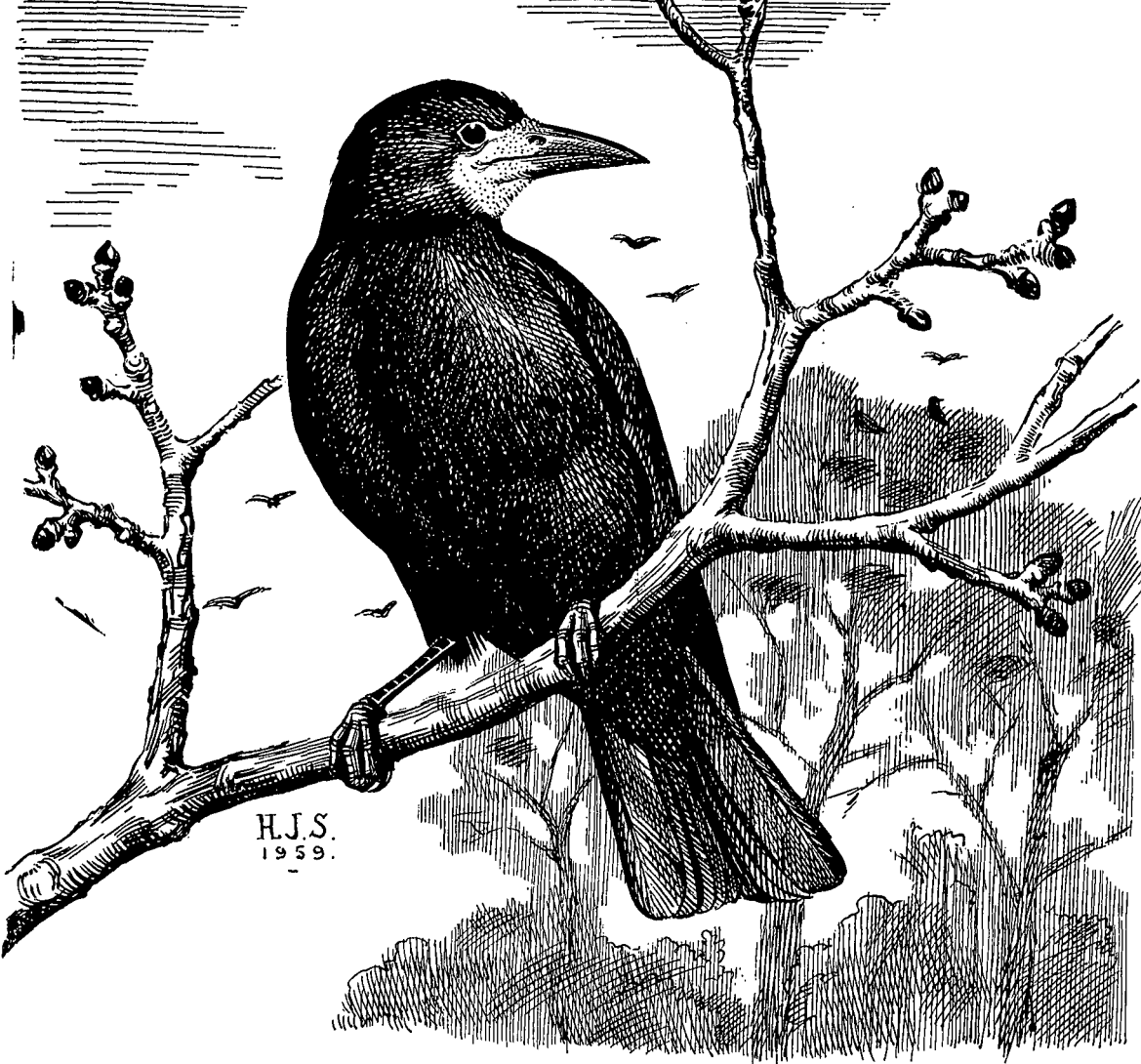
Verslag van de roekeninventarisatie 1967

Door H. R. Feijen

De roek onderscheidt zich op twee wijzen van de andere elf soorten op de inventarisatielijst. Ten eerste is de roek een koloniebroeder en ten tweede is de roek een voorwaardelijk beschermde vogel, waarbij nog komt, dat ze op de onbeschermde zwarte kraai lijkt. De bedoeling van deze inventarisatie is dan ook niet alleen om een betrouwbaar overzicht van het roekenbestand in Nederland te krijgen, maar ook om een inzicht te krijgen in het effect van de jarenlange bestrijding van de roek door de mens.

In totaal kreeg ik bericht over 106 nog bestaande kolonies. Van 23, hoofdzakelijk kleine, kolonies werd niet het aantal bezette nesten opgegeven. De 83 kolonies, waarbij dit wel werd gedaan, telden in totaal 3236 nesten. Tezamen met het aantal broedparen van de 23 kolonies, waarvan het aantal nesten niet werd vermeld, het aantal niet broedende, maar toch in een kolonie verblijvende, roeken en een geschat aantal van broedparen in niet geregistreerde kolonies, kom ik voor Nederland in 1967 op een roekenbestand, dat tussen de 3.500 en de 4.000 broedparen ligt.

De waarde van dit voor 1967 geconstateerde aantal broedgevallen, wordt nog groter gemaakt, doordat ook vrij veel gegevens binnenkwamen over gebieden waar geen kolonies voorkomen. In het gebied westelijk van de lijn Amsterdam, Dordrecht, Breda komen haast geen roeken meer voor. De meeste roekenkolonies komen voor in Friesland, Gelderland, Utrecht en Zuid-Limburg. De grote kolonies uit vroeger jaren (b.v. Renkum 1.000-1.500, Hoogeveen 500 en in de grote steden) zijn bijna allemaal verdwenen. In totaal werden zes kolonies met 100 of meer bezette nesten gemeld, met resp. 250, 215, 170, 115, 100, en 100 broedparen. Opmerkelijk is ook dat de roek uit de steden is verdwenen. In b.v. Amsterdam, Haarlem, Den Haag, Rotterdam en Utrecht, waar vroeger kolonies met honderden roeken waren, zijn de roeken op enkele paren na verdwenen. Bij eerdere tellingen werden in 1924 30.000 en in 1936 38.000 bewoonde nesten geteld. Hieruit mag geconcludeerd worden, dat de roek in 30 jaar met 90 % is afgenomen. Dit



ROEK / Tekening H. J. Slijper

wordt bevestigd door het verloop van afzonderlijke kolonies, dat door sommige medewerkers 10-tallen jaren nauwkeurig is bijgehouden. Voor deze achteruitgang kunnen verscheidene hoofdoorzaken worden opgegeven en wel 1. afschot, 2. nest verstoren dan wel uithalen, 3. kappen van nestbomen (vooral populieren), 4. vergiftiging, opzettelijk dan wel onopzettelijk. In totaal kreeg ik bericht over 72 verdwenen kolonies. Van 36 hiervan werd de reden van verdwijnen niet meegedeeld of was ze onbekend. Twee kolonies verdwenen door afschot en nestverstoring, 10 verdwenen door afschot, 15 door het uithalen van nesten (3 door kwajongens en 12 van gemeentewege), 8 door het kappen van bomen en 1 door opzettelijke vergiftiging. Van de 106 bestaande kolonies werd bij 15 iets vermeld over het al dan niet verstoren in 1967. Drie kolonies werden niet verstoord, 7 werden verstoord, 3 werden afgeschoten, 1 werd uitgehaald (30 van de 32 nesten) en onder 1 kolonie werden vergiftigde eieren gelegd, n.b. in een natuurreservaat van „It Fryske Gea” (20 slachtoffers).

Enige voorbeelden van dit uitroeingsproces, dat door een dierenarts uit Groningen als

„te vuur en te zwaard verdelgen” werd beschreven en door een medewerker uit Drente als „rücksichtslos ausradieren”, zullen de houding, die de Nederlandse bevolking (vooral de locale overheden) tegen de roeken aanneemt nog duidelijker maken. Zo werden in 1966 in Enschede van een kolonie van 60 paar minstens 80 vogels geschoten, waardoor de kolonie nu verdwenen is. In de 50er jaren was er in Wijk bij Duurstede een zeer grote kolonie, die door afschot werd gedecimeerd, waarna de overgebleven roeken in 1960 een nieuwe broedplaats vonden, waar ze door de brandweer gelijk weer werden verdreven. In Veenendaal was tot 1962 een kolonie van 100 nesten, die doordat ze ieder jaar door de gemeente wordt verwijderd, bijna verdwenen is. Dit zijn maar drie willekeurige voorbeelden uit 10-tallen gevallen. Uit literatuur en correspondentie bleek dat ook in Zweden, Denemarken, Oost- en West-Duitsland en Oostenrijk de roek sterk achteruit gaat.

Uit de andere gegevens bleek, dat de roek hoofdzakelijk in 15 à 20 m hoge bomen nestelt. Het grootste aantal kolonies is gevestigd in populieren: vervolgens beuken, eiken en iepen, enkele in linden, kastanje en grove den en één kolonie in elzen op 3 m hoogte. Vrij weinig gegevens kwamen binnen over slaappleatsen. Het aantal dood gevonden roeken was vrij hoog, vooral onder de koloniebomen. In één kolonie kon men op een aantal nesten dode jongen zien liggen.

provincie	verdwenen kolonies	kolonies met onbekend aantal nesten	kolonies met bekend aantal nesten	aantal bezette nesten
Friesland	1	2	12	414
Groningen	2	2	7	313
Drente	6	3	3	452
Overijssel	4	2	7	201
Gelderland	10	5	19	731
Utrecht	10	2	10	426
Noord-Holland	7	0	3	70
Zuid-Holland	19	2	3	94
Zeeland	1	0	1	2
Noord-Brabant	1	3	8	251
Limburg	11	2	10	282
TOTAAL	72	23	83	3.236

Alle medewerkers voor 1967 wil ik hierbij bedanken voor hun vaak zeer uitvoerige gegevens. In 1968 hoop ik weer op hun medewerking te kunnen rekenen. De invulformulieren voor 1968 worden in maart-april verzonden. Nieuwe medewerkers kunnen een formulier aanvragen. In 1968 zal vooral de nadruk worden gelegd op het al dan niet verstoord worden van de nu nog bestaande kolonies. Ook gegevens uit vroegere jaren over nestuithalen, afschot en verdwijnen van kolonies zijn zeer welkom, teneinde zo precies mogelijk de oorzaken van de sterke achteruitgang van de roek te kunnen nagaan.